

Таким чином, аналізуючи проблему розуміння сутності принципу верховенства права, враховуючи відсутність єдиного визначення та неоднозначність характеристики цього явища, вважаємо за доцільне звернутися до його гносеологічних характеристик, а саме:

- необхідно розрізняти право і закон;
- право слід розглядати як соціальний феномен, пов'язаний із такими категоріями як справедливість, свобода, рівність, гуманізм;
- право має розглядатися у нерозривному зв'язку із правами людини.

Принцип верховенства права полягає в забезпеченні балансу інтересів у відносинах індивідів, індивіда з суспільством, громадянина з державою на підставі правових норм.

Отже, верховенство права - самостійний соціальний феномен, який базується на провідних ідеях наукової юридичної думки і досягненнях юридичної практики та визначає умови життєдіяльності суспільства, розвитку держави та її інституцій, забезпечення прав і свобод людини.

Слід пам'ятати, що принцип верховенства права має: по-перше, фундаментальний характер оскільки він є основою правової системи демократичного суспільства, і поширюється на всі правовідносини; по-друге, прикладний характер, який полягає у виробленні та впровадженні практичних рекомендацій у діяльність державних органів, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб.

Список використаних джерел:

1. Головатий С. Книга третя. Верховенство права: український досвід. - К, «Фенікс», 2006. - С. 145-2.
2. Правова система України: історія стан та перспективи: у 5 т. - Х.: Право, 2008. - Т.1. - С. 148.
3. Козюбра М.І. Верховенство права // Законодавчий бюлетень, 2005. - С. 5.
4. Ткачук П. Застосування принципу верховенства права судами конституційної та загальної юрисдикції // Вісник Конституційного Суду України, 2005. - № 5. - С. 9.
5. Козюбра М.І. Верховенство права // Законодавчий бюлетень. - №5 - 2005. - С. 5-6.
6. Правова система України: історія стан та перспективи: у 5 т. - Х.: Право, 2008. - Т.1. - С. 151.
7. Алдан Т.Р.С. Конституційна справедливість. Ліберальна теорія верховенства права / Пер. з англ. Р.Семківа. - К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. - С. 71.
8. Козюбра М.І. Принцип верховенства права у конституційному правосудді // Закон і бізнес. - №17-2000.-С.10.

ПРИНЦИП ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА ЯК ПІДВАЛИНА РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУДОЧИНСТВА

Баціца Роман Олександрович, студент навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри загально-правових дисциплін навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ *Густовім Ж.М.*

Оскільки Україна стає на шлях Євроінтеграції, то питання дотримання «верховенства права» постає в новому світлі. Країні Європейського Союзу є, в деякій мірі, взірцями виконання та дотримання цього принципу, тому й Україна повинна відповідати цим стандартам. Особливо жорстко це питання постає в судовій системі нашої країни. Не досконале дотримання, а іноді навіть не знання сутності «верховенства права» призводить до казусів у судовій практиці, тому доцільним було б розглянути проблеми українського судочинства, а саме чому цей принцип не дотримується.

Визнання верховенства права основою державного і суспільного ладу остаточно відбулося і нормативно було оформлено в 1996 р. із прийняттям Конституції України, у статті 8 якої цей фундаментальний принцип існування сучасного людства було визнано таким, що діє (підлягає застосуванню у всіх сферах правовідносин) в Українській державі.

Разом з тим слід визнати, що принцип верховенства права для національної правової культури ще новий і тому не усіма сприймається як загальнообов'язкова норма, в тому числі у сфері судового правозастосування. Так, якщо в системі цінностей країн ЄС основоположними засадами є особа, честь, гідність, порядок, нормативність, суспільне благо, то вітчизняна правосвідомість і дотепер має ознаки державоцентризму (пріоритету обов'язків особи перед її правами в державі).

Оцінка стану реалізації верховенства права у сфері судового правозастосування — це досить складний процес, оскільки необхідно вивчити дотримання широкого комплексу критеріїв, які складають сучасний зміст цього принципу.

Разом з тим, забезпечити застосування верховенства права в діяльності судової влади є найважливішим завданням у формуванні правової демократичної Української держави. Це пояснюється тим, що суди виконують функцію арбітра між суспільством та державою, окремими приватними особами, гарантують обгрунтованість і правомірність допущення примусового обмеження фізичних свобод особи, збалансовують владні повноваження законодавчої та виконавчої державної влади.

На юридичну непередбачуваність судових рішень в Україні (крім стану колізійності та складності законодавства, недостатніх гарантій матеріального і соціального забезпечення суддів, їх чимале навантаження з розгляду судових справ) впливає чинник несприйняття політичними інститутами української влади самостійності судової влади, оскільки протягом тривалого радянського періоду було сформовано уявлення про суд як інструмент в реалізації ідеології держави, а не правозахисну неупереджену інституцію.

На формальному (законодавчому) рівні в Україні поки ще не сформовано умов для того, щоб судді у своїй професійній діяльності могли вільно керуватися верховенством права, зокрема в цивільних, кримінальних, господарських справах. Адже цей принцип навіть не зазначено у ч. 3 ст. 129 Конституції засадою судочинства в Україні. Закріплюється лише обов'язок суддів здійснювати правосуддя виключно на основі закону (принцип законності у діяльності судів).

Перепоною на шляху до повного дотримання суддями у своїй професійній діяльності засади верховенства права є, насамперед, незадовільні гарантії їх належного матеріального забезпечення, які не відповідають складним психологічним умовам інтенсивності виконання ними службових обов'язків тощо.

Судовому захисту прав і свобод громадян, прав та законних інтересів юридичних осіб на основі верховенства права стоїть на заваді також недосконалість чинного процесуального законодавства.

Зазначені та багато інших чинників, у тому числі зовнішніх (наприклад, відсутність реформ, репресивна спрямованість діяльності суміжних державно-правових інститутів — прокуратури, органів дізнання і досудового слідства, пенітенціарних установ) зумовлюють значні труднощі в утвердженні верховенства права в діяльності судової влади.

Однак чи не найважливішою проблемою, яка заважає наближенню діяльності судової влади до відповідності критеріям ідеального поняття «верховенство права» (не враховуючи морально-етичні вади окремих представників суддівського корпусу) є поки що низький рівень правосвідомості та правової культури самого населення, перебування України на ранньому етапі формування громадянського суспільства, загалом.

ПРИНЦИП ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА ЯК ЕЛЕМЕНТ ЗАГАЛЬНИХ ЗАСАД КОНСТИТУЦІЙНОГО ЛАДУ

Алієва Гусейн азіз Огли, студент навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри загально-правових дисциплін навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ *Пустовіт Ж.М.*

Наразі виникла необхідність утвердження верховенства права та законності як загальних засад в Українській державі. Принцип верховенства права є обов'язковою ознакою правової держави, якою себе позиціонує Україна. А тому реалізація в Україні цього принципу стає останнім часом однією з нагальних проблем вітчизняної юриспруденції.

Кожна держава здійснює свою діяльність за певними усталеними принципами. Вони можуть бути різними — від жорстоких, які властиві тоталітарним державам, до справедливих — які є ознакою демократичної держави. Адже, «принципи права — це провідні засади, ідеї права, які в конкретному вигляді характеризують його зміст, визначають спрямованість